

II. ULUSAL AKDENİZ ORMAN VE ÇEVRE SEMPOZYUMU

“Akdeniz ormanlarının geleceği: Sürdürülebilir toplum ve çevre”
22-24 Ekim 2014 - Isparta

Avrupa Birliği Ormanlık Stratejilerinin Türkiye Ormanlığı Üzerine Etkileri

Damla YILDIZ^{1,*}, Erdoğan ATMIŞ²

¹Bartın Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Bartın

²Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Ormanlık Politikası Anabilim Dalı, Bartın

*İletişim yazarı: damlayildiz@bartin.edu.tr

Özet

Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği (AB) arasında 3 Ekim 2005 tarihinde başlayan müzakereler sürecinde; ormanlık politikalarının da gündeme geldiği bilinmektedir. Bu süreçte, 150 yıllık bir geleneğe dayanan Türkiye ormanlığının, Avrupa ormanlığıyla hangi noktada buluşacağı merak konusudur. Günümüzde henüz AB düzeyinde ortak bir ormanlık politikası oluşturulmamıştır. Buna rağmen, Avrupa Birliği iklim ve çevre politikalarında olduğu gibi ormanlık konusunda da ortak bir politik platform oluşturma çabalarına devam etmektedir. Bu çabalarda önceliği AB Ormanlık Stratejisi almaktadır. AB Ormanlık Stratejisi'nin ilki 3 Kasım 1998 tarihinde kabul edilmiştir. Bu stratejinin eksikliklerinin tamamlanması ile ormanların ve ormanlık sektörünün karşılaştığı yeni zorlukların en aza indirgenmesi için Avrupa Komisyonu tarafından 20 Eylül 2013 tarihinde yeni bir AB Ormanlık Stratejisi kabul edilmiştir. Bu çalışma; AB Ormanlık Stratejileriyle Türkiye ormanlık politikaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirerek, Türkiye ormanlığı için yol gösterici veriler üretmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla; 1998 ve 2013 tarihli AB Ormanlık Stratejileri, Türkiye Ulusal Orman Programı ve diğer ulusal ormanlık politika belgeleriyle karşılaştırılmıştır. Bu değerlendirmeler sonunda ormanlık alanında çalışan bilim insanları ve karar alıcıların yapacağı çalışmalara yardımcı olacak bilgiler üretilerek, Türkiye'deki ormanlık yönetimi ve planlaması için yeni öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Ormanlık politikası, Ormanlık yönetimi, Ormanlık stratejisi, Türkiye ormanlığı

The Effects of European Union Forestry Strategies on Turkish Forestry

Abstract

In the process of negotiations which started on 3 October 2005 with Republic of Turkey and the European Union (EU); it is known that forestry policy will become a current issue. In this process, based on a tradition of 150 years of forestry in Turkey with a history of forestry in Europe is a matter of wonder at what point will meet. Today, yet a common forestry policy at the EU level has not been established. Despite this, the European Union as well as climate and environmental policy in forestry efforts to form a common political platform continues. These efforts are a priority in the EU Forestry Strategy. The first of EU Forestry Strategy was adopted in 3 November 1998. With the completion of this strategy is the lack of forests and forestry industry faced new challenges to be reduced to a minimum of 20 September 2013, a new EU Forestry Strategy, was adopted by the European Commission. This study; Turkey with the EU Forestry Strategy by assessing the similarities and differences between forestry policy, Turkey guidance for forestry has been made to produce data. For

this purpose; EU Forestry Strategy, dated 1998 and 2013, Turkey's National Forestry Programme and other national forestry policies were compared. At the end of this assessment forestry scientists and decision-makers working in the field of information that will help to his work produced in Turkey forestry management and planning have been developed for the new proposal.

Keywords: European Union, Forestry policy, Forestry management, Forestry strategy, Turkish forestry

1. GİRİŞ

1992 yılında, Brezilya'nın Rio de Janerio kentinde yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı sonunda kabul edilen Ormancılık Prensipleri, Avrupa Birliği'nde de (AB) yankı bulmuş ve bu belgeden sonra ormancılık farklı bir bakış açısı ile ele alınmıştır (Atmış, 1997; Duyar, 2005). Yine de ormancılık AB'de bağımsız bir politika dalı olamamış, çevre, tarım ve enerji gibi politika dallarının bir alt kolunu oluşturmaya devam etmiştir. Bu süreçte Avrupa Birliği antlaşmalarında kapsamlı bir genel ormancılık politikasına yer verilmemiştir.

Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı, ormanlar ve ormancılıkla ilgili ortak fırsatlar ve tehditler konusunda yaklaşık 40 Avrupa ülkesi ve Avrupa Birliği arasında işbirliğini sağlamak üzere başlatılan yüksek düzeyli politik bir girişim, aynı zamanda Avrupa Ormancılığı'nda diyalog oluşturmak üzere bölgesel düzeyde sürdürülen politik bir platformdur (Rametsteiner, 2000). 1990 yılında Strazburg'ta başlatılan ve Türkiye'nin de dahil olduğu Pan- Avrupa sürecinde oluşturulan Avrupa Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı (MCPFE-Forest Europe) ile Birleşmiş Milletler çatısı altında ve küresel düzeyde yürütülen süreçlerdeki kararların Avrupa bölgesi için yorumlanıp detaylandırılmasına ve bütün Avrupa ülkelerinin uygulamada kullanacağı standartların oluşturulmasına çalışılmaktadır (DPT, 2006; Atmış, 2010; Atmış ve Çil, 2013). Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) üzerine daha önceden başlatılan kavramsal ve uygulama düzeyindeki çalışmaları da gözetilen MCPFE-Forest Europe, tüm Avrupa düzeyinde SOY yaklaşımını kurmaya yönelik olarak başlatılan ilk ve en geniş çaplı katılım sağlanan süreç özelliğindedir (Dölarlan, 2007).

Avrupa Birliği, Forest Europe sürecinden de yararlanarak politika alanlarında ormancılıkla doğrudan ve/veya dolaylı olarak ilgili çeşitli "Direktif", "Karar", "Eylem Planı", "Strateji"ler oluşturmaya çalışmaktadır. 1998 yılında AB içinde ormancılık sektörünün ve ormanların durumunu, ormancılığın amaçlarını, üye ve aday ülkelerin yükümlülüklerini belirlemek için hazırlanan Ormancılık Stratejisi, Avrupa Birliği'nin ortak ormancılık politikası oluşturması konusunda atılan önemli bir adımdır. Bu anlamda, ortak kararlar çerçevesinde uygulanacak olan AB Ormancılık Stratejisi, ileride oluşturulacak olan ortak bir ormancılık politikasının temeli olacağı söylenebilir (Dölarlan, 2003). Daha sonra 2005 yılında AB Ormancılık Stratejisi Uygulama Raporu yayınlanmış ve 2013 yılında da yeni bir AB Ormancılık Stratejisi benimsenmiştir.

Türkiye, 1999'da AB'ye aday ülke statüsü verilmesinin ardından, 3 Ekim 2005'te resmen Avrupa Birliği'ne katılım müzakerelerine başlamıştır. Katılım müzakereleri, Türkiye'nin AB Müktesebatını ne kadar sürede kendi iç hukukuna aktarıp, yürürlüğe koyacağını ve etkili bir şekilde uygulayacağını belirlediği bir süreçtir. AB'ye uyum çalışmaları çerçevesinde, Türkiye ormancılık alanındaki politikalarını AB politikalarına uygun hale getirme taahhüdü altına girmiş ve bu yönde çalışmalara başlamıştır. Nitekim, 2004 yılında yürürlüğe giren Ulusal Ormancılık Programı (UOP), Türkiye'deki ormancılık faaliyetlerine temel teşkil eden uzun vadeli bir politika belgesidir. Türkiye, UOP'nin hazırlanması ile AB müzakerelerindeki önemli bir ulusal taahhüdü yerine getirmiş bulunmaktadır (Özcan, 2008).

Bu çalışma, AB ortak ormancılık politikalarıyla, Türkiye ormancılık politikaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, 2013 yılında yayınlanan Avrupa Birliği Ormancılık Stratejisi ile 2004 yılında yürürlüğe giren Türkiye Ulusal Ormancılık Programı karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Ulusal ormancılık politika, strateji ve programlarının geliştirilmesi sırasında, küresel sorumlulukların yerine getirilmesine yönelik uygun tedbirlerin, ulusal koşullar ve menfaatler göz önünde bulundurulmak suretiyle alınması gerekmektedir. Ülkemizin taraf olduğu uluslar arası antlaşmalar, kararlar ve katılmakta olduğu süreçler kapsamında dikkate alınması gereken belgelerden biri AB Ormancılık Stratejisi'dir. Bu bağlamda çalışmanın materyalini 2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi ve 2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormancılık Programı oluşturmuştur.

AB Komisyonu tarafından deklare edilen ve temel ormancılık stratejisi olarak kabul edilen 3 Kasım 1998 tarihli AB Ormancılık Stratejisi'nde üye ve aday ülkelerin mevcut ormancılık faaliyetlerinde esas almaları gereken ilke ve kurallar belirlenmiştir. Bu stratejinin ana amacı Sürdürülebilir Orman Yönetimi'nin güçlendirilmesi olup, ulusal ormancılık programları veya eşdeğer programlar aracılığıyla tanımlanmakta ve gerçekleştirilmektedir. Biyolojik çeşitliliğin korunması, orman yangınlarına karşı alınan önlemler, iç pazar ve ticaret, orman sertifikasyonu ve Ortak Tarım Politikası çerçevesinde alınan önlemler stratejinin esasını oluşturmaktadır. 20 Eylül 2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi ise, 1998 yılındaki ormancılık stratejisinin eksikliklerini tamamlamak ve ormanların ve ormancılık sektörünün karşılaştığı yeni zorlukları en aza indirmek için hazırlanmıştır. Yeni stratejide büyüme ve istihdam için Avrupa 2020 Stratejisi, Kaynak Verimliliği Yol Haritası, Kırsal Kalkınma Politikası, Sanayi Politikası, 2020 Hedefleri ile AB İklim ve Enerji Paketi, Bitki Sağlığı ve Üretim Materyalleri Stratejisi ve Biyoçeşitlilik ve Biyoekonomi Stratejisi gibi önemli gelişmeler yer almaktadır (Anonim, 1998; Anonim, 2013a).

Ulusal Ormancılık Programı çalışmaları Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) tarafından desteklenen "Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nın Hazırlanması Projesi (TCP/TUR/0066 (A))" çerçevesinde 2001'de başlatılmış ve 2003 yılı sonunda tamamlanmıştır. Ülkemiz ormancılığının 2004-2023 (20 yıllık) yılları arasındaki dönemde uygulayacağı genel politika, strateji ve eylem önerilerinin yer aldığı Ulusal Ormancılık Programı ile ülke ormanlarının mevcut durumunun geliştirilmesi amaçlanmıştır (Anonim, 2004).

Ulusal Ormancılık Programı'nın 2004 tarihli olması nedeniyle, Türkiye'nin daha güncel politika araçlarını belirleyebilmek için Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Planı (2013-2017) da incelenmiştir. OGM Stratejik Planı ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, AB Müktesebatı, Ulusal Ormancılık Programı gibi belgelerde öngörülen ormancılık politikaları çerçevesinde hazırlanmıştır.

Çalışmada, ilgili literatür incelemesinden sonra, 2013 yılında yayınlanan Avrupa Birliği Ormancılık Stratejisi ile 2004 yılında yürürlüğe giren Türkiye Ulusal Ormancılık Programı karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıklar saptanarak, tablolar oluşturulmuş, daha sonra da bu tablolar ilgili literatürle de karşılaştırılıp yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Temel Stratejiler

Birlik düzeyinde ortak bir ormancılık politikası bulunmayan AB; 1998, 2005 ve 2013 yıllarında hazırladığı ormancılık stratejileri ile ülkeler arası ormancılık politikalarını ortaklaştırmaya çalışmaktadır. Üye devletler de kendi eylem planlarını ve ulusal ormancılık programlarını oluştururken ve uygularken, bu stratejilerin ilkelerini ve hedeflerini dikkate almaktadır. 1998 tarihli AB Ormancılık Stratejisi'nin eksikliklerinin tamamlanması ve ormanların ve ormancılık sektörünün karşılaştığı yeni zorlukların en aza indirilmesi için kabul edilen 2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi'nde 8 öncelikli alan belirlenerek, her bir öncelikli alan için stratejik yönelimler verilmektedir (Tablo 1).

AB Ormancılık Stratejisi'nde verilen öncelikli alanlarda, Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) konusunda toplumsal amaçlara katkı sağlamak için kırsal ve kentsel toplulukların desteklenmesini, ormana dayalı endüstrilerin rekabet gücünü ve sürdürülebilirliğini, biyoenerjiyi ve yeşil ekonominin teşvik edilmesini, ormanlar ve iklim değişikliği konusunu, ormanları koruma ve ekosistem hizmetlerini geliştirme faaliyetlerinin öncelikli uygulanmasını istemektedir. Bunun yanı sıra, bilgi tabanını geliştirme konusunda orman bilgisinin temin edilmesi ve araştırma ve yenilik çalışmalarının altını çizmekte ve koordinasyon ve iletişim konusunda da ormanları tutarlı yönetmek ve iyi anlamak için beraber çalışmayı ve ormanlara küresel bakış açısından yaklaşmayı önermektedir (Anonim, 2013a).

Tablo 1. 2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi'ndeki 8 Öncelikli Alan

Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) ile Toplumsal Amaçlara Katkı Sağlama	Kırsal ve Kentsel Toplulukların Desteklenmesi Ormana Dayalı Endüstrilerin Rekabet Gücünü ve Sürdürülebilirliğini, Biyoenerjiyi ve Yeşil Ekonomiye Teşvik Ormanlar ve İklim Değişikliği Ormanları Koruma ve Ekosistem Hizmetlerini Geliştirme
Bilgi Tabanını Geliştirme	Orman Bilgisi Temini ve İzleme Araştırma ve Yenilik
Koordinasyon ve İletişim	Birlikte Çalışma Küresel Bakış Açısından Ormanlar

AB üyeliğine hazırlık sürecindeki Türkiye, ormancılık alanındaki faaliyetlerini AB müktesebatına uydurma sürecine girmiştir ve bu süreçte ormancılık alanında AB'ye benzer programlar oluşturmak istemektedir. Bu anlamda uzun vadeli ormancılık politikaları içinde en önemlisi 2004'te yürürlüğü giren Ulusal Ormancılık Programı'dır. Bu programda, ulusal ormancılık politikalarını gerçekleştirmek ve bu amaçlara ulaşmak için stratejiler ortaya konmaktadır. Program; ormanların korunması amacıyla; orman alanları ve sınırları ile ormanların biyoçeşitliliğini korumayı, ormanları biyotik ve abiyotik zararlılara karşı korumayı amaçlamaktadır. Mevcut ormanların geliştirilmesi ve orman alanlarının genişletilmesi ikinci amaç olan ormanların geliştirilmesine ait stratejilerdir. Ormanlardan faydalanma amacına yönelik olarak; orman ürünlerinden faydalanma, ormanların sosyal ve kültürel hizmetlerinden faydalanma, ormanların koruyucu ve çevresel fonksiyonlarından faydalanma ve yerel haklara saygı, orman köylülerinin yaşam şartlarının iyileştirilmesi ve yoksulluğun azaltılmasına katkı stratejileri geliştirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. 2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'ndaki İzlenecek Politikalar

Ormanların Korunması	Orman Alanlarının ve Sınırlarının Korunması Ormanların Biyolojik Çeşitliliğinin Korunması Ormanların Biyotik ve Abiyotik Zararlılara Karşı Korunması
Ormanların Geliştirilmesi	Mevcut Ormanların Geliştirilmesi Orman Alanlarının Genişletilmesi Orman Ürünlerinden Faydalanma
Ormanlardan Faydalanma	Ormanların Sosyal ve Kültürel Hizmetlerinden Faydalanma Ormanların Koruyucu ve Çevresel Fonksiyonlarından Faydalanma Yerel Haklara Saygı, Orman Köylülerinin Yaşam Şartlarının İyileştirilmesine ve Yoksulluğun Azaltılmasına Katkı

AB Ormanlık Stratejisi SOY ile topluma fayda sağlama, ormanlar hakkında bilgi tabanı geliştirme ve koordinasyon ve iletişim sağlama şeklinde ana başlıklara ayrılmışken; Türkiye Ulusal Ormanlık Programı ormanların korunması, geliştirilmesi ve ormanlardan faydalanma şeklinde ana stratejiler oluşturularak şekillenmiştir (Tablo 1; Tablo 2). Bu başlıklara bakarak stratejiler bire bir aynı olmasa da değinilen konuların hemen hemen birbirine yakın olduğu söylenebilir. Fakat, iklim değişikliği, bilgi temini ve izleme ile araştırma ve yenilik gibi konuların Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nın ana konuları arasında yer almadığı görülmektedir.

3.2. Sürdürülebilir Orman Yönetiminin Araçları

AB Ormanlık Stratejisi ve Türkiye Ulusal Ormanlık Programı ilke olarak SOY'u desteklemekte, SOY'un sağlanması için ormanların korunması gerektiğini vurgulamaktadır. AB düzeyinde kırsal ve kentsel toplumların desteklenmesi Kırsal Kalkınma Fonları yardımıyla gerçekleşmektedir. Avrupa 2020 Stratejisi doğrultusunda hazırlanan Kırsal Kalkınma Politikası büyüme ve istihdam için önemli katkı sağlamaktadır. Özellikle AB Ormanlık Stratejisi, SOY desteklenirse sürdürülebilir kalkınmanın sağlanacağını ve yoksulluğun azaltılacağını bildirerek, SOY'u desteklemek için kırsal kalkınma fonlarının kullanılması gerektiğini belirtmektedir. AB kırsal kalkınma politikasında ormancılığın rolünü vurgulayarak kırsal alanların geleceği için tutarlı ve sürdürülebilir bir çevre kurmak istemektedir. Bu anlamda kırsal kalkınma fonları yardımıyla orman danışma sistemlerinin desteklenmesi, kırsal yaşam kalitesinin artırılması, ekonomik faaliyetin çeşitlendirilmesi ve rekabet gücünün artırılması önerilmektedir. Türkiye Ulusal Ormanlık Programı da kırsal yoksulluğun altını çizmekte ve SOY'un sağlanması için özellikle ormanların korunmasını ve SOY için çalışmalar yapılması gerektiğini bildirmektedir. Bunun yanı sıra, ORKÖY yardımı ve kırsal kalkınma fonlarının kullanılması ile korunan alanlardaki yerel halka ekoturizm gibi gelir getirici faaliyetler önerilmektedir (Tablo 3).

AB Ormanlık Stratejisi ekosistemin önemini vurgulayarak ekosistem hizmet değerlerinin belirlenmesi için AB ve ulusal seviyede kavramsal bir çerçeve program geliştirilmesini önermekte, ayrıca ekosistem ve hizmetlerin durumunun haritalanmasını ve değerlendirilmesini istemektedir. Ulusal Ormanlık Programı da ormanın bir ekosistem olarak tanımının yapılarak mevzuatta yer almasını önermektedir.

Ulusal Ormanlık Programı, orman yangınlarını önemli bir tehdit olarak gördüğü için bilgi sistemi oluşturmayı veya karar destek sistemlerini kurmayı, hava kirliliği ve gürültüyü azaltmak için kent ormanlarını kurmayı, odun arzı için endüstriyel ormanları oluşturmayı önlem olarak önermektedir. Benzer şekilde AB Ormanlık Stratejisi de biyotik ve abiyotik zararlılara karşı ekosistem direncini artırma, iklim değişikliğini önleme gibi yatırımlar yapılmasını istemektedir.

Tablo 3. Ormanların Korunması, Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) ve Kırsal ve Kentsel Nüfusun Desteklenmesi ile ilgili stratejiler

2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi	2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormancılık Programı
<ul style="list-style-type: none"> • Ekosistem ve hizmet değerlerinin belirlenmesinde kavramsal çerçeve ile haritalama ve değerlendirme • Yeni Kırsal Kalkınma Yönetmeliği fırsatlarıyla modernize teknik, biyoekonomi, ekosistem dirençliliği, iklim değişikliği ve biyoçeşitlilik gibi yatırımlara öncelik • Natura 2000 dahil orman amenajman planı, eşdeğer araçların kavranması • Kırsal Kalkınma Fonlarıyla Orman Danışma Sistemlerini desteklemek • Sürdürülebilir kalkınma sağlama ve yoksulluğu azaltma için REDD+, FLEGHT ve AB Kereste Yönetmeliği • Biyolojik çeşitlilik entegrasyonu konusunda Üye Devletlerin ilerlemesinin izlenmesi • Yasa dışı ağaç kesimi için FLEGHT Eylem Planı • SOY desteği için Kırsal Kalkınma Fonları • Ormansızlaşma ve orman bozulması için REDD+ 	<ul style="list-style-type: none"> • Ormanın ekosistem olarak tanımının yapılarak 2006'ya kadar mevzuatta yer almasının sağlanması • Orman yangınlarının önlenmesi için karar destek sistemleri, yangın bilgi sistemi • Orman alan ve sınırlarının korunmasında bilinç, ilgi ve irade oluşturma • Ormanların biyotik ve abiyotik zararlılara karşı korunması. • 2/B uygulamalarında yasal düzenleme • Korunan alan içinde veya civarındaki yerel halk için gelir getirici faaliyetler • Odun arzını arttırma ve ormana baskıyı azaltmak için endüstriyel ağaçlandırmalar • Gizli/kaçak odun ve odun dışı ürün faydalanmalarının azaltılması • ORKÖY • Açma ve yerleşme sorunları • Ekoturizm modelleri için pilot proje • Sertifikasyon sisteminin geliştirilmesi • Orman içi rekreasyon alanlarının yaygınlaştırılması • Ormanların doğal dayanıklılığının sağlanması • Alternatif enerji kaynakları • Orman kaynaklarının havza bazında işlevsel yönetimi • Ormancılıkta çalışan köylülere sosyal güvence • Ağaçlandırılan hazine arazilerinin kadastro sorunlarının çözümü • Hava kirliliği ve gürültüyü azaltmak için kent ormanları

Türkiye için kadastro ve mülkiyet problemi hala önemli bir sorun olduğundan, Türkiye Ulusal Ormancılık Programı bu konuya değinerek orman alanlarının ve sınırlarının korunmasını, 2/B uygulamalarında yasal düzenleme getirilmesini, mevzuat değişiklikleri yapılmasını ve ağaçlandırılan hazine arazilerinin kadastrusunun yapılmasını istemektedir. Ayrıca ormancılık işlerinde çalışan köylülere sosyal güvence istenmektedir. Böylece kırsal kalkınmanın sağlanacağı ve SOY için bir gelişme kaydedileceği düşünülmektedir. Bunların yanında ormanların biyotik ve abiyotik zararlılara (yangın, kaçak odun kesimi, odun dışı orman ürünleri kaynaklarından düzensiz yararlanmalar, düzensiz/aşırı otlatma, açma/yerleşme, böcek, mantar ve diğer hastalıklar, hava kirliliği, vb.) karşı korunması da önemli görülmektedir. AB düzeyinde ise orman koruma konusuna daha çok ormanın çevresel ve fonksiyonel yönünden yaklaşılmakta ve en önemli orman koruma problemleri olarak; orman yangınları, yasa dışı ağaç kesimi ve ormansızlaşma görülmektedir.

AB Ormancılık Stratejisi, tropikal ormansızlaşma ile mücadele anlamında ormansızlaşma ve orman bozulmasından kaynaklanan emisyonların azaltılmasını öngören REDD+, yasa dışı ağaç kesimi ile küresel ölçekte mücadele olan FLEGHT Eylem Planını ve kırsal alanda ekonominin çeşitlendirilmesi için AB Kereste Yönetmeliği'ni önemli bir tedbir olarak

görmektedir. Türkiye Ulusal Ormanlık Programı da benzer şekilde kırsal nüfusun ormana olan baskısının altını çizerek, gizli/kaçak odun faydalanmalarının azaltılmasını hatta kırsal alanlar için alternatif enerji kaynaklarının kullanılmasını, açma yerleşme sorununun çözümünü vurgulamakta ve korunan alan içi veya civarındaki yerel halk için gelir getirici faaliyetleri desteklemekte ve ekoturizmi önermektedir. Hatta Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda SOY'un sağlanması için yapılması gerekenler, AB Ormanlık Stratejisi'nden daha ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. 2011-2014 yılları arasında "Türkiye'de Sürdürülebilir Orman Yönetimi ve Karbon Ormanlığı Uygulamalarının geliştirilmesi projesi" ile LULUCF ve REDD+ faaliyetleri yakından takip edilerek ulusal çerçeve ve politika oluşturulmak istenmektedir (Anonim, 2013b).

AB Ormanlık Stratejisi odunu karbon dengesini sağlamada önemli bir araç olarak gördüğünden, ormana dayalı sanayileri göz önünde bulundurmasının yanı sıra, biyokaynaklı sanayilerin ortaya çıkması için önemli bir hammadde olabileceğini belirterek odunun kullanılmasını teşvik etmektedir. Orman biyokütlesi önemli bir yenilenebilir enerji kaynağı olarak görülmekte ve Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planlarına göre ısınma, soğutma ve elektrik için kullanılan biyokütlenin yaklaşık %42'yi bulacağını ve AB'nin enerji ihtiyacının %20'sinin 2020 hedefine göre yenilenebilir enerjiden sağlanabileceğini vurgulamaktadır (Anonim, 2013a). Böylelikle kaynak verimliliği amaçlanmakta, düşük karbon ve yeşil ekonomi sağlanarak iklim değişikliğinin önleneceği düşünülmekte ve yeni bir pazar oluşturulmak istenmektedir. Orman biyokütlesinin kullanımının desteklenmesi konusu, Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda daha farklı ele alınarak orman köylerinde odun tüketiminde tasarruf sağlayıcı tedbirlerin ve alternatif enerji kaynaklarından yararlanmanın geliştirilmesi önerilmekle beraber odunun kullanımının azaltılması teşvik edilmektedir.

Hem AB Ormanlık Stratejisi hem de Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda ilgi gruplarının özellikle halkın, ormanlar ve orman kaynakları konusunda bilgilendirilmesi, bilinç uyandırılması ve katılımının sağlanması istenmektedir.

3.3. Biyolojik Çeşitlilik

Natura 2000, AB dahilindeki alanlarda bulunan en değerli ve tehdit altındaki türlerin ve habitatların korunmasını sağlayarak tutarlı bir Avrupa Ekoloji Ağı oluşturmayı amaçlayan bir sistemdir (Anonim, 2013c). AB orman alanlarının neredeyse dörtte birinin Natura 2000 kapsamında korunduğu ve geri kalan alanların ise AB Doğa Mevzuatı çerçevesinde değerlendirilen korunan alanlardan oluştuğu bilinmektedir (Anonim, 2013a).

AB Ormanlık Stratejisi, biyoçeşitliliğe katkı için Natura 2000 ağının uygulanmasını önermekte ve ulusal orman planlarının da Natura 2000 ağına katkı sağlaması gerektiğini bildirmektedir. Benzer şekilde Türkiye Ulusal Ormanlık Programı da korunan alanların biyoçeşitliliğe katkısının altını çizmekte ve bu nedenle Korunan Alanlar Ağının tesisini ve yaygınlaştırılmasını, korunan alanlarda envanter-değerlendirme çalışmaları yapılmasını ve sürdürülebilir yönetim uygulamalarının katılımcı olarak geliştirilmesini istemekte, ayrıca biyoçeşitliliğin önemi için bilinç, ilgi ve iradenin oluşturulmasını önermektedir (Tablo 4).

2010 yılında gerçekleştirilen BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi 10. Taraflar Konferansı'nda, 2020 yılına kadar dünyada biyolojik çeşitliliğin kaybının durdurulması amacıyla kısaca Aichi Hedefleri olarak anılan 2020 Biyoçeşitlilik Hedefleri kabul edilmiştir (Anonim, 2012a). Ormanlık Stratejisi, üye devletlerin Aichi hedeflerine ulaşmasını istemektedir. Ayrıca tür ve habitat korumada AB Doğa Mevzuatı'nın uygulanmasını, ekosistem hizmet değerlerinin haritalanmasını ve bitki sağlığı rejimi uygulamalarına devam edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Türkiye tarafından hazırlanan 2013 yılı ilerleme raporundaki Fasil 27, Çevre ve İklim Değişikliği başlığında 2008'de yayımlanan Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi

ve Eylem Planı'nın 2020 Aichi hedefleri kapsamında revizyonuna yönelik çalışmalara 2013 yılında başlandığı belirtilmektedir (Anonim, 2013d).

Tablo 4. Biyolojik çeşitlilik ile ilgili stratejiler

2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi	2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormancılık Programı
<ul style="list-style-type: none"> • AB ve Ulusal seviyede ekosistem hizmet değerlerinin belirlenmesi, haritalanması, değerlendirilmesi • Orman Yönetim Planlarının kullanımını teşvik • Ulusal ormancılık planlarının, Natura 2000 ağına katkı sağlaması • AB Doğa Mevzuatı uygulanarak tür ve habitatları koruma • Bitki Sağlığı Rejimi uygulamalarına devam edilmesi • Aichi hedeflerine ulaşma • BM Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi tarafların Eylem Planlarını desteklemesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Biyoçeşitliliğin önemi için bilinç, ilgi ve irade oluşturma • Korunan alanlarda envanter-değerlendirme • Doğal yolla rehabilitasyon, ağaçlandırmada yerli tür-orijin ve ırk kullanımı, genetik kirlilikten kaçınma • Korunan alanların tesisi, ilgili mevzuat, finans desteği, katılımcı sürdürülebilir yönetim • Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları • Korunan alanlar ağını yaygınlaştırma • Özel ağaçlandırmayı teşvik • İn-situ ve ex-situ koruma • Biyoçeşitlilik için bilgi/veri tabanı oluşturma

Türkiye AB ilişkileri ilerleme raporlarında ve ayrıntılı tarama raporlarında Türkiye'nin orman konularıyla ilgili gelişmiş, iyi bir yapıya sahip olduğu ancak, uygulama konusunda yoğun çaba harcaması gerektiği belirtilmektedir (Özcan, 2008). Türkiye için hazırlanan 2013 yılı ilerleme raporundaki Fasil 27 Çevre ve İklim Değişikliği başlığında Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın AB müktesebatı ile uyumlu olmadığı belirtilmekte ve potansiyel Natura 2000 alanlarının henüz belirlenmemiş olması bir eksiklik olarak görülmektedir (Anonim, 2013e).

Türkiye Ulusal Ormancılık Programı biyolojik çeşitlilik konusunda mevcut korunan alanlarda etüt-envanter yapılmasını, korunan alan statülerinin gözden geçirilmesini ve özel biyolojik çeşitlilik değeri ve zenginliğine sahip nitelikli orman alanlarının korunan alanlar statüsüne alınmasını önermektedir. Ayrıca ağaçlandırmalarda yerli tür ve ırk kullanımına önem vermekte, doğal yolla rehabilitasyona özen gösterilmesini ve genetik kirlilikten sakınarak biyoçeşitliliğin yaygınlaştırılmasını vurgulamakta ve özel ağaçlandırmayı teşvik etmekte, in-situ koruma ve ex-situ koruma ile yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarının desteklenmesi uygulamalarına değinilmektedir. Biyoçeşitlilik konusuna sadece flora açısından değil, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ile av ve yaban hayvanı sayısının yerli ırklarla çoğaltılması ve muhafazası açısından da yer verilmektedir. Aynı zamanda biyoçeşitlilik için bilgi/veri tabanı oluşturulması gerektiği belirtilmektedir.

3.4. Veri Tabanları

AB Ormancılık Stratejisi, orman ekosistemlerinin ve hizmetlerinin durumunu haritalama ve değerlendirmenin, ancak iyi bir AB ormancılık bilgi tabanına sahip olunursa yapılabileceğini belirterek Avrupa Orman Bilgi Sistemi'nin kurulmasını istemektedir (Anonim, 2013a). Bu sistemin Avrupa çapında uyumlaştırılmış bilgi temin edilerek ve AB Orman Yangın Bilgi Sistemi olan EFFIS bilgi sistemleri ve Avrupa Orman Veri Merkezi olan EFDAC veri platformları kullanılarak kurulabileceğini bildirmektedir. SEIS, INSPIRE, Copernus AB mekânsal bilgi altyapısı olup SEIS Paylaşılan Bilgi Sistemi, INSPIRE Avrupa Orman Veri Merkezi ve Copernus Avrupa Komisyonu'nun Dünya Gözlem Komisyonu anlamına gelmektedir. AB Ormancılık Stratejisi üye devletlerden toplanan orman bilgilerinin INSPIRE, SEIS, Copernus gibi AB mekânsal bilgi altyapıları ve sonrasında uluslar arası ve bölgesel

süreçler şeklinde sıralanması gerektiğini belirtmektedir. Bilgilerin karşılaştırmasının ve paylaşımının ise EFFIS, orman sağlığı, AB ormancılık istatistikleri ve EFDAC ile yapılmasını teşvik etmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Veri tabanları oluşturulmasına yönelik stratejiler

2013 tarihli AB Ormancılık Stratejisi	2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormancılık Programı
<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa çapında uyumlaştırılmış bilgi temini • Avrupa Orman Bilgi Sistemi kurulması • AB orman bilgileri INSPIRE, SEIS, Copernicus şeklinde sıralama • Orman çoğaltım materyallerinin AB veri tabanının teşviki • Orman bilgi ve izleme EFFIS, Orman sağlığı, AB ormancılık istatistikleri ve EFDAC ile • Bilgi tabanının güçlendirmede sektörün zorluklarını anlama • LIFE+ programı	<ul style="list-style-type: none"> • Merkez ve taşrada bilgi izleme-değerlendirme sistemleri • Biyolojik Çeşitlilik Bilgi Tabanı • CBS ve Uzaktan algılama ile orman sınır izleme ve koruma • Türkiye Erozyon ve Çölleşme Takip Sistemi • Orman ürünlerinde sertifikasyon sistemi

AB Ormancılık Stratejisi, yangınlar ve hastalıklar, orman ve biyoekonomi, ormanlar ve iklim değişikliği, orman ve ekosistem hizmetlerinde bazı modüllerin geliştirilerek AB'nin ormancılık istatistikleri ve Entegre Çevresel ve Ekonomik Hesaplamalar için katkı yapmasını önermektedir. Ayrıca AB Ormancılık Stratejisi ulusal kayıtlar ve haritaları içeren AB orman üretim materyalleri veri tabanının gelişmesini teşvik etmektedir. LIFE+ çevre politikası ve mevzuatının geliştirilmesi ve uygulanmasına katkıda bulunan projeleri finanse eden ve diğer politikalarındaki çevresel konuların entegrasyonunu kolaylaştırarak özellikle sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunan bir AB programıdır (Anonim, 2013c). Bilgi tabanının artırılması çabaları sırasında ihtiyaç duyulan kaynakları kullanmada LIFE+ gibi AB programlarının olduğu bilinmektedir.

Türkiye Ulusal Ormancılık Programı, özellikle ormanların korunması ve geliştirilmesi çabalarına yönelik olarak merkez ve taşrada bilgi izleme-değerlendirme sistemlerinin oluşturulmasını önermektedir. Türkiye'de erozyon ve çölleşmeye dikkat çekerek toprak bozulması ve çölleşme tehdidi altındaki bölgelere yoğunluk kazandırılarak Türkiye Erozyon ve Çölleşme Takip Sistemi ile ormanlar ve toprak korumasına çalışılmaktadır. Biyoçeşitlilik envanterinin eksikliğinin altına çizerek bir Biyolojik Çeşitlilik Bilgi Tabanı kurulmasını desteklemektedir. Ayrıca CBS ve Uzaktan algılama teknikleri kullanılarak orman sınırlarının izlenmesini ve korunmasını istemekte ve sürdürülebilir şekilde ormanlardan elde edilen orman ürünlerinde sertifikasyon sisteminin getirilerek ormanların sürdürülebilir yönetimi ve böylece korunması amaçlanmaktadır (Tablo 5).

3.5. Koordinasyon, İşbirliği ve İletişim

AB Ormancılık Stratejisi, ormanla ilgili politikaların tutarlılığını ve koordinasyonunu sağlamak ve ormanla ilgili kararları tartışma platformu olarak Daimi Ormancılık Komitesi'ni, ormancılık ve sürdürülebilir ormancılık konularını tartışmak için çok paydaşlı bir platform olarak Ormancılık Mantar ve Danışma Komitesi'ni ve endüstriyel değer zinciri ile konularda ana platform olarak Orman tabanlı sanayilerde Danışma Komitesi'ni belirlemiştir. AB Ormancılık Stratejisi'nin geliştirilmesi ve izlenmesinde bu üç forumun temel taşlardan olması gerektiği bildirilmektedir (Anonim, 2013a).

Türkiye Ulusal Ormanlık Programı da orman idaresi, araştırma kurumları, üniversiteler arası koordinasyon ve iletişimi teşvik etmekle birlikte orman köylüleri, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgi gruplarıyla işbirliği ve iletişimi de vurgulamaktadır. Ormanlarda biyoçeşitliliğin güçlendirilmesi ile etüt-envanterinin tamamlanması ve izlenmesi gerektiği bu yüzden de orman teşkilatı, üniversiteler ve araştırma kurumları arasında koordinasyon ve işbirliği sağlanmasının kaçınılmaz olduğu vurgulanmaktadır. AB Ormanlık Stratejisi'nde özellikle biyoçeşitliliğe katkı sağlamak için Natura 2000 alanları oluşturulması istenmektedir. Daimi Ormanlık Komitesi'nin Ormanlık ve Mantar Danışma Grubu, Habitat Komitesi ve Natura 2000 Uzman Grubu ile Natura 2000 rehberi hazırlamak için çalıştığı bildirilmektedir.

Tablo 6. Koordinasyon, işbirliği ve iletişim sağlanmasına yönelik stratejiler

2013 tarihli AB Ormanlık Stratejisi	2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormanlık Programı
<ul style="list-style-type: none"> • Natura 2000 rehberi hazırlama • Daimi Ormanlık Komitesi (SFC) tutarlılık ve koordinasyonu sağlayan tartışma forumu • AB Ormanlık İletişim Stratejisi • Stratejisi Ormanlık Mantar ve Danışma Komitesi (çok paydaşlı platform) • Orman tabanlı sanayilerde Danışma Komitesi • COST eylemleri ve araştırma projeleriyle Avrupa Orman Bürosu Ağı • Eurobarometre anketi 	<ul style="list-style-type: none"> • Biyoçeşitliliğin güçlendirilmesinde orman teşkilatı, üniversiteler ve araştırma kurumları arasında diyalog ve işbirliği • Biyotik ve abiyotik zararlılara karşı orman köylüleri, STO'lar ve diğer ilgi grupların sorumluluk, katılım ve katkısı • Av-Yaban Hayatı Ulusal Danışma Kurulu • Odun dışı orman ürünleri konusunda ilgili taraf temsilcileriyle çalışma kurulu/komisyonu • Uluslar arası ilişkiler konusunda kurumsal kapasite • Ormanla ilgili mevzuat boşluk, çelişki, eksiklikleri gidermede ilgili kuruluş ve ilgi gruplarıyla işbirliği • Ormanların koruyucu ve çevresel fonksiyonları konusunda özellikle toplumla işbirliği, katılım, bilgilendirme

COST eylemleri, AB düzeyinde ulusal kaynaklarla desteklenmiş araştırma projelerinin koordinasyonunu sağlayan bir çerçevedir (Anonim, 2013c). AB Ormanlık Stratejisi, Ulusal Ormanlık Araştırmaları olarak adlandırılan bir Avrupa Orman Bürosu Ağı oluşturulmasını ve elde edilen veriler için uyumlaştırılmış kriterler geliştirilerek COST eylemleri ve araştırma projeleri ile tamamlayıcı çalışmaların planlanmasını istemektedir.

Ulusal Ormanlık Programı'nda biyotik ve abiyotik zararlılara karşı mücadelede, av-yaban hayatı konusunda ve ormanların koruyucu ve çevresel fonksiyonları konusunda orman köylüleri, STO'lar ve diğer ilgi gruplarının katılımını ve katkılarını destekleyerek onların da bu konuda sorumluluk almaları gerektiğini belirtmektedir. AB Ormanlık Stratejisi de bu konulara yönelik olarak Eurobarometre anketi aracılığıyla toplumun ormanlar üzerindeki algısını belirlemek istemekte ve üye devletlerin AB Ormanlık İletişim Stratejisi'ni oluşturarak toplumun ormanlar ve ağaç hakkındaki bilgisini arttırmasını istemektedir. Türkiye'de odun dışı orman ürünleri hammadde yerine mamul madde olarak teşvik edilmekte, ayrıca odun dışı orman ürünleri konusunda ilgili taraf temsilcileriyle çalışma kurulu/komisyonu oluşturulması istenmektedir (Tablo 6).

3.6. Araştırma-Geliştirme

AB Çerçeve Programları (ÇP), Avrupa'nın bilim ve teknoloji politika ve uygulamalarının uyumlaştırılması amacıyla oluşturulan Birlik Programları'ndan biridir. 2007-2013 yıllarını kapsayan AB 7. Çerçeve Programı, çerçeve programlarının sonuncusu olmuştur. 2014-2020 yılları arasında AB'nin yeni araştırma ve yenilik çerçeve programı olarak Horizon 2020 Programı başlatılmıştır. Bu program sayesinde, Avrupa'da yeni büyüme ve istihdam olanaklarının yaratılması hedeflenmektedir (Anonim, 2013c).

Tablo 7. Araştırma-Geliştirme çalışmalarına yönelik stratejiler

2013 tarihli AB Ormanlık Stratejisi	2004 tarihli Türkiye Ulusal Ormanlık Programı
<ul style="list-style-type: none"> • AB Çevre Programları araştırmayı destekleyici • 7. Araştırma Çerçeve Programı • Horizon 2020 • Tarımsal Verimlilik ve Sürdürülebilirlikte Avrupa Yenilik Ortaklığı • Tarımsal Araştırma Daimi Komitesi, araştırma ve yenilik çalışmalarının koordinasyonunu güçlendirmede kullanılır.	<ul style="list-style-type: none"> • Biyotik-abiyotik önlemler için araştırma çalışmaları • Uluslar arası sözleşmeler, ulusal strateji ve eylem planları için geliştirme • SOY'a uygun kriter ve göstergeler belirlenerek kapsamlı araştırma-geliştirme • Odunun maliyetini düşürme ve iç dış pazarlarda rekabet imkanını araştırma geliştirme • Orman Fakültelerinin eğitim-öğretim programları • 2 yıllık MYO açılması • Entegre Kırsal Kalkınma Modelleri

AB Ormanlık Stratejisi de araştırma-geliştirme çalışmalarının desteklenmesini ve teşvik edilmesini istemekle birlikte ormanlık sektörünün Avrupa için Biyoekonomi Stratejisi doğrultusunda 7. Araştırma Çerçeve Programında ve Horizon 2020'de çok fazla yer aldığını belirtmektedir. Bu nedenle yüksek katma değerli yeni ürünlerin gelişimini destekleyen Horizon 2020 ve Tarımsal Verimlilik ve Sürdürülebilirlikte Avrupa Yenilik Ortaklığı'nı önermektedir. AB, üye devletler ve paydaşların arasında araştırma ve yenilik çalışmalarının koordinasyonunu güçlendirmede Tarımsal Araştırma Daimi Komitesi'ni kullanmalarını istemektedir (Tablo 7).

Türkiye Ulusal Ormanlık Programı, ormanların korunması ve SOY'a yönelik araştırma ve geliştirme çabalarını teşvik etmektedir. Araştırma geliştirme faaliyetleri için kurumsal kapasite ve mevzuat yetersizliklerinin altını çizmektedir. Bu nedenle araştırma-geliştirme çabaları AB Ormanlık Stratejisi'ndeki gibi yeniyi ve yenilikçiliği teşvik etmek yerine daha çok yapılan uygulamaların durumu hakkındaki bilgileri elde etmeye yönelik olmaktadır (Tablo 7).

Yine Türkiye Ulusal Ormanlık Programı, biyotik-abiyotik önlemlerin araştırılması, Entegre Kırsal Kalkınma Modellerinin araştırılması ve SOY'a uygun kriter ve göstergelerin belirlenmesini önermektedir. Program, üniversitelerdeki eğitim, öğretim ve araştırma çalışmalarını güçlendirmek istemekte ve orman fakültelerinin eğitim-öğretim programlarının takip edilmesini ve ormancı ara eleman yetiştirmek için 2 yıllık MYO açılmasını istemektedir.

3.7. Türkiye Ulusal Ormanlık Programında Değİnilmeyen Konular

AB Stratejisi'nde büyüme ve istihdam için Avrupa 2020 Stratejisi dahil Kaynak Verimliliği Yol Haritası, Kırsal Kalkınma Politikası, Sanayi Politikası, 2020 Hedefleri ile AB İklim ve Enerji Paketi, Bitki Sağlığı ve Üretim Materyalleri Stratejisi ve Biyoçeşitlilik ve Biyoekonomi Stratejisi gibi önemli gelişmeler yer almaktadır. Kırsal kalkınma politikası olarak biyoekonomiye katkı, ekosistemin direncini artırma, doğa ve biyoçeşitlilik hedeflerine ulaşma, iklim değişikliğine uyum, genetik kaynakların korunması, ormanların korunması ve bilgilendirme, tarımsal ormanlık sistemlerinin oluşturulması yatırımlarına öncelik verilmesi gerektiği bildirilmektedir.

AB Sanayi Politikası olarak ormana dayalı endüstrilerin rekabet gücünü ve sürdürülebilirliğini teşvik etmekle beraber biyoenerjiyi ve yeşil ekonomiyi teşvik etmektedir. Personel Çalışma Belgesi ile AB Ormana dayalı endüstrilerinin alt sektörlerini, ekonomik ve teknolojik gidişatını açıklamakta ve küresel rekabet gücünü artırmaya yardımcı olmak için değişiklikleri ve düzeltici eylemleri tanımlamaktadır.

AB Ormanlık Stratejisi'nde ormanların iklim değişikliğine açık olduğu ve ormanların esneklik ve uyum kapasitelerinin korunması ve geliştirilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir. Strateji, ormanların karbon döngüsündeki rolünün altını çizmekte, sürdürülebilir ormancılığı desteklemekte ve iklim değişikliğini önleme için biyomateryalleri önermektedir. LULUCF eylemleri ile üye ülkelerde ormanla ilgili emisyonları önlemek ve azaltmak için hesaplama, izleme ve raporlama hizmetleri sunmaktadır.

Horizon 2020 ile Tarımsal Verimlilik ve Sürdürülebilirlikte Avrupa Yenilik Ortaklığı aracılığı ile özellikle yüksek katma değerli yeni ürünlerin gelişimi desteklenmektedir. REDD+ şeklinde geliştirilen REDD kavramı özellikle orman alanlarından ve ormancılık faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması için kullanılan bir mekanizma olması yanında orman koruma ve ormanların sürdürülebilir yönetimi ve orman karbon stoklarının artırılması açısından da iyi bir araç ve gelişmekte olan ülkeler için de karbon odaklı orman ıslahı çabalarına yönelik bir fırsat olarak görülmektedir.

Tablo 8. Türkiye Ulusal Ormanlık Politikasında değinilmeyen konular

AB Stratejisinde Olup Türkiye Ulusal Ormanlık Politikasında Değinilmeyen Konular	
• REDD+	• Biyoekonomi
• FLEGHT Eylem Planı	• Yeşil Kitap
• Enerji kaynağı olarak biyokütle kullanımı	• Horizon 2020
• Natura 2000	• Personel Çalışma Belgesi
• LİFE+	• Pazar büyümesi
• İklim değişikliği	• Sektörel teknoloji platformu ile yeniliği destekleme
• LULUCF	• EFFIS
	• EFDAC

2004 yılında hazırlanan Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nın üzerinden 9 yıl geçmiş olduğundan, bu çalışmada Türkiye'deki son politik kararları da ele alabilmek açısından 2013-2017 yıllarını kapsayan OGM Stratejik Planı'nın değerlendirilmesine de gerek duyulmuştur. Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda iklim değişikliği konusu göz ardı edilmişti. Oysa OGM Stratejik Plan'da ormanların, bir karbon yutağı olması ve iklim değişikliğini önlemesi açısından önemli hizmetler ürettiği belirtilerek ülkemizin ormanları sayesinde iklim değişikliği üzerinde olumlu katkı sağlama potansiyelinin yüksek olduğu bildirilmektedir. OGM Stratejik Planı'nda dünyadaki durum değerlendirilerek, odun ürünlerinin (yeşil binalar gibi) ve odun enerjisinin kullanımının teşvikiyle "Yeşil Ekonomi" kapsamında ormancılığın öneminin daha da artacağı beklenildiği bildirilmektedir. Küresel iklim değişikliğinin uluslararası gündemde ön plana çıkmasıyla beraber, enerji kaynaklarının kirletici etkisinin azaltılması açısından orman biyokütlesinden enerji kaynağı olarak yararlanılmasının giderek önemli hale geldiğini ve fosil yakıtların azalışı ve çevreye olan etkileri nedeniyle temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarına olan talebin giderek arttığını da belirtmektedir. Ama bu planda biyoenerji, yeşil ekonomi gibi konularda ülkemiz için herhangi bir strateji bulunmamaktadır (Tablo 8).

AB'nin ormancılık bilgi tabanına özel önem verdiği ve Avrupa Orman Bilgi Sistemi'ni oluşturmak istediği bilinmektedir. Bu anlamda OGM Stratejik Planı'nda Bilgi Teknolojileri ve Yönetim Bilgi Sistemlerinin Geliştirilmesi konusu önemli görülmele beraber bilgi sistemleri

ve teknoloji alt yapısının tamamlanması, orman bilgi sisteminin geliştirilmesi gibi hedefler de koyulmuştur. Planda ayrıca; 2011 yılında “Orman Bilgi Sistemi (ORBİS) Projesi” başlatıldığı da bildirilmektedir (Anonim, 2012b).

3.8. AB Ormanlık Stratejisinde Değİnilmeyen Konular

Türkiye Ulusal Ormanlık Programı ormanların korunması, ormanların geliştirilmesi ve ormanlardan faydalanma konu başlıklarında politika ve stratejiler sunmaktadır. Ormanların korunması için orman sınırlarının korunması, ormanlarda kadastro sorununun çözülmesi gibi uygulamalara ağırlık vermekle beraber, orman korumasında biyoçeşitliliğe büyük katkısı olan korunan alanlar üzerinde yoğunlaşılması gerektiği belirtilmektedir. Yeşil kuşak ağaçlandırmaları, özel ağaçlandırmalar ve korunan alanlar orman alanlarını genişletme amacı barındırdığından biyoçeşitliliğe de katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Tablo 9).

Özellikle kırsal topluluklara gelir getirici etkinliklerden olan ekoturizm gibi faaliyetler desteklenmekte ve kentsel nüfus için de kent ormanları kurulması gibi hizmetler sunulmaktadır. Toplumun özellikle avcılık şeklinde ormandan faydalanmasının düzenlenmesini istemektedir. Ara elemana olan ihtiyacın altını çizerek 2 yıllık MYO açılmasını önermektedir.

Tablo 9. AB Stratejisinde değİnilmeyen konular

Türkiye Ulusal Ormanlık Programında Olup AB Stratejisinde Değİnilmeyen Konular	
• Yeşil kuşak ağaçlandırmaları	• Kadastro çalışmaları
• Ekoturizm	• 2 yıllık MYO açılması
• Özel ağaçlandırma	• Kent ormanları
• Av ve yaban hayatı koruma	• Sürdürülebilir avcılık

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Avrupa Birliği düzeyinde ortak bir ormanlık politikası olmasa da kırsal kalkınma, iklim ve çevre gibi alanlarla yakın ilişkili bir konu olması nedeniyle ormanlık AB'nin üzerinde önemle durduğu bir sektördür. Bu anlamda AB Ormanlık Stratejisi kapsamında ormanlıkla ilgili bütün faaliyetler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Üye ülkelerin ulusal ormanlık programlarına yol göstermek amacıyla olan eylemleri içeren Ormanlık Stratejisi, ilerideki yıllarda ortak bir ormanlık politikasına temel oluşturacak eylemlerden oluşmakta ve üye ülkelere bir rehber olma niteliği taşımaktadır.

AB Ormanlık Stratejisi daha önce belirtilen 8 bağlantılı öncelikli alanlarda stratejik yönelimler sağlayarak Üye Devletler'in kendi eylem planlarını ve ulusal ormanlık programlarını oluştururken ve uygularken bu stratejinin ilke ve hedeflerini dikkate almasını istemektedir. Böylece ortak hedefler kapsamında özellikle SOY'un sağlanması, ormanlar hakkında veri tabanı oluşturulması ve koordinasyon, iletişim ve tutarlılığın sağlanması amaçlanmaktadır. Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda da ormanların korunması, geliştirilmesi ve ormanlardan faydalanma şeklinde ana amaçlar belirlenerek bu amaçlar kapsamında stratejiler verilmiştir. Fakat, iklim değişikliği, bilgi temini ve izleme ile araştırma ve yenilik gibi konuların Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nın ana konuları arasında yer almadığı görülmektedir.

Türkiye'de orman koruma konusunda ormanların biyotik ve abiyotik zararlılara karşı korunmasının yanı sıra, daha çok orman sınırlarının belirlenmesi ve korunması, 2/B uygulamalarında yasal düzenleme sağlanması konularına odaklanılmakta, biyolojik çeşitliliğin korunması istense de planlı bir uygulama bulunmamaktadır. AB Ormanlık Stratejisi'nde ise ekosistem hizmet değerlerinin belirlenmesi ve haritalanması, Natura 2000

Ağın uygulanması, bitki sağlığının korunması, orman yangınlarının önlenmesi, ormansızlaşma ve orman bozulması için REDD+, yasa dışı ağaç kesimi için FLEGT Eylem Planı gibi konulara yer verilmektedir. Aynı zamanda her iki belgede de kırsal ve kentsel nüfusun desteklenmesi çalışmaları sayesinde SOY'un sağlanabileceği belirtilmekle beraber kırsal kalkınma fonlarının bu konuda önemli bir araç olduğu vurgulanmaktadır. AB'de kırsal kalkınmanın Türkiye'dekinin aksine daha sistemli gerçekleştiği ve finansmanlarla desteklendiği görülmektedir.

AB'de odun biyokütlesi kullanımı ormanların karbon yutağı olması, odun biyokütlesinin enerji kaynağı olarak temiz olması, yenilenebilir enerji kaynağı olması, iklim değişikliği ve atmosferik kirlenmeyi önlemesi gibi nedenlerle teşvik edilmektedir. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nda ise kırsal alandaki nüfus, odun dışında alternatif enerji kaynaklarına yönlendirilmektedir. Bu uygulamada daha çok kırsal nüfusun ormana bağımlı olması sonucu oluşan gizli/kaçak odun temini gibi baskısının azaltılması amaçlanmaktadır. Yine AB, ormana dayalı sanayilerin yaygınlaştırılmasını istemekte ve sanayide rekabet edilebilirliği vurgulamaktadır. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nda ise orman sanayisinin önemli olduğu belirtilmekte ama ormana dayalı sanayi ile ilgili bir planlama bulunmamaktadır.

AB Ormancılık Stratejisi'nde biyoçeşitliliğin güvence altına alınması için AB Doğa Mevzuatı, Natura 2000 gibi yasal araçların kullanılması öngörülmektedir. Hava kirliliği ve iklim değişikliği konusunda hassas olan AB, Ormancılık Stratejisi'nde hava kirliliği ve onun ormanlar üzerindeki etkilerine dikkati çekerek, ormanların atmosferik kirliliğe karşı korunması için yasal düzenlemeler yapılmasını ve ormanların sürekli bir şekilde izlenmesini istemektedir. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nda ise ormanların hava kirliliği ve iklim değişikliğine karşı korunması konusunda herhangi bir planlamanın olmaması bir eksikliklerdir. Fakat 2013 tarihli OGM Stratejik Planı'nda iklim değişikliği konusuna değinilmekte ve ormanların iklim değişikliğini önlemedeki önemi vurgulanmaktadır.

Ulusal Ormancılık Programı ormanın ekosistem olarak tanımının yapıp mevzuatta yer almasının sağlanmasını önermektedir. AB Ormancılık Stratejisi de AB ve Ulusal seviyede ekosistem hizmet değerlerinin belirlenmesini ve haritalanmasını istemektedir. AB, bitki sağlığına önem vermekte ve Bitki Sağlığı Rejimi Uygulamalarına devam edilmesini istemektedir. Aynı zamanda üye devletlerin "Aichi Hedefleri" olarak anılan 2020 Biyoçeşitlilik Hedeflerine ulaşmalarını istemektedir. Böylece biyolojik çeşitliliğin korunması amaçlanmaktadır. Ulusal Ormancılık Programı'nda biyolojik çeşitliliğin korunması için ağaçlandırmalarda yerli tür ve ırk kullanılması, doğal yolla rehabilitasyona gidilerek genetik kirlilikten kaçınılması, korunan alanlar ağının tesisi-yaygınlaştırılması-envanter çalışmalarının yapılması gibi çalışmaları önermekte ve yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarına özen gösterilmesini ve özel ağaçlandırmayı teşvik etmektedir.

AB Ormancılık Stratejisi, Avrupa Orman Bilgi Sistemi'nin kurulmasını ve böylece Avrupa çapında uyumlaştırılmış bilginin temin edilmesinin mümkün olabileceğini belirtmektedir. Üye devletlerden toplanan ormanlar ile ilgili bilgilerin veri tabanlarının oluşturulmasını, geliştirilmesini ve paylaşılmasını istemektedir. Aynı şekilde Ulusal Ormancılık Programı da örneğin Biyolojik Çeşitlilik Bilgi Tabanı oluşturulması, Türkiye Erozyon ve Çölleşme Takip Sistemi'nin kurulması gibi eylemleri desteklemektedir. Türkiye'de mevcut orman envanterinin yetersizliği nedeniyle bir çok verinin eksikliğinin yanı sıra, orman kaynaklarının küresel karbon döngüsündeki yeri ve Türkiye orman kaynaklarının depoladığı karbon miktarı sağlıklı şekilde belirlenmemektedir. Türkiye'deki potansiyel Natura 2000 alanlarının belirlenmemiş olması ile flora ve fauna envanterlerinin yetersizliği de önemli bir eksikliklerdir.

REDD+, LIFE+, Biyoenerji, Natura 2000, LULUCF gibi terimler yakın zamanlarda popüler olmuş kavram ve uygulamalardır. Ülkemiz ormancılığı bu gelişmeleri henüz uygulamaya aktaramasa bile yakından takip etmekte, AB'ye uyum sürecinde entegrasyon sağlamaya çalışmaktadır. Hatta Türkiye İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu'nda LULUCF (AKAKDO=Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık) ile ilgili bir çalışma grubu ve OGM içinde de İklim Değişikliği ve Biyoenerji Çalışma Grubu bulunmakta ama bu grubun yeterince güçlü olmadığı belirtilmektedir (Asan, 2010).

AB, ormanla ilgili konularda Daimi Ormancılık Komitesi, Ormancılık Mantar ve Danışma Komitesi ve Orman tabanlı sanayilerde Danışma Komitesi'nin AB Ormancılık Stratejisi'nin geliştirilmesi ve izlenmesinde temel taşlardan olması gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece tutarlılık, koordinasyon, işbirliği ve iletişim sağlanması amaçlanmaktadır. Ulusal Ormancılık Programı'nda ise orman idaresi, araştırma kurumları, üniversiteler arası koordinasyon ve iletişim teşvik edilmekte ve orman köylüleri, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgi gruplarıyla işbirliği ve iletişimin sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Toplumun ormanlar hakkındaki algısının belirlenmesi ve AB Ormancılık İletişim Stratejisi ile de toplumun ormanlar hakkındaki bilgisi arttırılmak istenmektedir. Ayrıca AB, COST eylemleri ve araştırma projeleri ile Avrupa Orman Bürosu Ağı oluşturulmasını desteklemektedir.

AB Ormancılık Stratejileri ulusal kaynaklar üzerindeki uluslar arası sorumlulukların yerine getirilmesi açısından ve ileride oluşacak ortak bir ormancılık politikasına temel teşkil edecek olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda AB Müktesebatı içerisinde yer alan ve ileride yer alacak olan ormancılıkla ilgili düzenlemeleri AB'ne tam üyelik hedefi olan bir ülke olarak ormancılık mevzuatına aktarılması ve bu kapsamda da gelişmelere paralel olarak gerekli değişikliklerin yapılması gündeme gelebilecek bir durum olarak görünmektedir. Bu kapsamda; Türkiye Ormancılık Programı'nın da değişen koşullara uyum için revize edilmesine gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1998. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on Forestry Strategy for the European Union. Commission Report. European Union. 25 pp.
- Anonim, 2004. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı (2004-2023). T. C. Çevre ve Orman Bakanlığı. Ankara. 95 s.
- Anonim, 2012a. Biyolojik Çeşitliliği İzleme ve Değerlendirme Raporu. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı. Orman Genel Müdürlüğü. 97 s.
- Anonim, 2012b. Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Plan (2013-2017). T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı. Orman Genel Müdürlüğü. 82 s.
- Anonim, 2013a. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A new EU Forest Strategy: for forests and the forest-based sector. Commission Report. European Union. 17 pp.
- Anonim, 2013b. Proje Tanımlama Formu. Orman Genel Müdürlüğü. İnternet Sitesi. www.ogm.gov.tr. Erişim Tarihi: 20/06/2014.
- Anonim, 2013c. Avrupa Komisyonu resmi internet sitesi. <http://ec.europa.eu>. Erişim Tarihi: 20/06/2014.
- Anonim, 2013d. AB Türkiye İlişkileri Türkiye Tarafından Hazırlanan İlerleme Raporu. İnternet Sitesi. www.abgs.gov.tr Erişim Tarihi: 20/06/2014.
- Anonim, 2013e. AB Türkiye İlişkileri Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu. İnternet Sitesi. www.abgs.gov.tr Erişim Tarihi: 20/06/2014.
- Asan, Ü. 2010. Türkiye'nin İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı'nın Geliştirilmesi Projesi Ormancılık Sektörü Mevcut Durum Değerlendirmesi Raporu. 2. Taslak- Web. 82 s.
- Atmış, E. (1997), Ortak Geleceğimiz Raporunda ve BM. Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda Ormanlar. Orman Mühendisliği Dergisi. Yıl: 34. Sayı: 3. Ankara.
- Atmış, E (2010), Sürdürülebilir Orman Yönetimi. *Ormancılık Politikası*, Ed: A. Akesen ve A. Ekizoğlu, Türkiye Ormanlıklar Derneği Eğitim Dizisi Yayın No: 6, Ankara, s: 213-224.

- Atmış, E., il, A. (2013), Sustainable Forestry in Turkey. Journal of Sustainable Forestry, Volume: 32, Issue: 4, 354-364.
- Dölarıslan, E. Ő. 2003. Avrupa Birliği'nde izlenen ormancılık stratejisi ve Türkiye için öneriler. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 116 s.
- Dölarıslan, E., Ő., 2007. Avrupa Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı Sürecinin Sürdürülebilir Orman Yönetimi Anlayışı. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. Seri: A. Sayı: 2. Yıl: 2007, Sayfa: 159-174.
- DPT, 2006. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013). Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Devlet Planlama Teşkilatı yayını.102 S. Ankara.
- Duyar, M. 2005. Türk Orman Mevzuatının AB Orman Mevzuatı ile Uyumlaştırılması Üzerine İncelemeler. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. İstanbul. 268 s.
- Özcan, M. 2008. Avrupa Birliği Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığının Bu Politikalara Uyumunu. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Isparta. 99 s.
- Rametsteiner, E., 2000. Sustainable Forest Management Certification. The Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe Liasion Unit Vienna. 200 s. Viyana/Avusturya.